

Cultura i Espectacles

Literatura

Entrevista José Eduardo Agualusa El narrador angolès presenta 'Teoria general de l'oblit', una obra ambientada en els desordres del final de la colonització portuguesa

“La poesia ens salva”

David Castillo
BARCELONA

José Eduardo Agualusa (Huambo, Angola, 1960) explica que el seu cognom prové d'una paraula que gairebé ha desaparegut de la llengua portuguesa. “Els antics mariners feien servir aquest terme per designar la mar calmada i il·luminada.” Aquesta descripció serviria per definir *Teoria general de l'oblit* (Periscopi, amb traducció de Pere Comellas). Ambientada a la Luanda revolucionària dels anys setanta, just quan s'expul·lava el colonialisme portuguès, la novel·la la protagonitza una eremita, aïllada en un bloc d'apartaments, només amb la companyia d'un gos i sobreviuint de manera imaginativa. Parlem amb Agualusa a l'hotel Regina del carrer Bergara.

Lobo Antunes va titular una novel·la sobre Angola 'El cul del món'. Vostè la mostra colorista tot i la violència i el caos.

Bé, Lobo Antunes descrivia una regió específica d'Angola en temps de combats durant l'època colonial. Una zona que encara avui s'anomena “la terra de la fi del món”. Em consta que Lobo Antunes sent una gran passió per Angola. Ha arribat a dir que voldria tenir passaport angolès. A ell no li agradaria que ens quedéssim amb aquesta idea. El respecte molt, però és un escriptor portuguès, que va ser metge militar en els anys de la guerra contra la guerrilla. Lobo Antunes és portuguès i jo soc angolès. A més, *Teoria general de l'oblit* és

“No tots els blancs van abandonar Angola; només els portuguesos, blancs o negres”

un llibre particular, perquè, a diferència dels anteriors, protagonitzats per anglesos, aquest el protagonitza una portuguesa. M'interessava algú amb un pensament carregat de prejudicis.

És una dona aïllada en un àmbit claustrofòbic mentre el món esclata.

Sí, és una dona aïllada, forçada a viure a Luanda, que no ha volgut mai sortir de casa i que es troba amb la desaparició de la seva família i isolada del món que l'envolta. Odia Angola i la seva població. Al llarg del llibre es va transformant i descobreix una altra persona.

Una Robinson Crusoe...

Una mica sí que ho és. Crusoe o el seu servent, Divendres.

Des del començament, quan la dona mata un guerriller que vol assaltar el pis, la història t'intranquil·litza, però la bellesa del cel i el color hi donen el contrast poètic, lliure...

En els meus llibres, tot i ser de narrativa, existeix aquesta presència de la poesia, perquè la poesia sempre ens salva i ens rescata. Soc un lector compulsiu de poesia, un novel·lista que llegeix poesia per poder gestar ficció. Potser per aquest motiu la poesia és tan important en els meus llibres i hi apareix entre línies, tal com has vist. A la meua biblioteca tinc més llibres de poesia que de ficció. D'altra banda, dins d'un context tan difícil com l'Angola que descriu, la poesia, l'humor i les rialles són el que ens salva.

Poesia i destrucció?

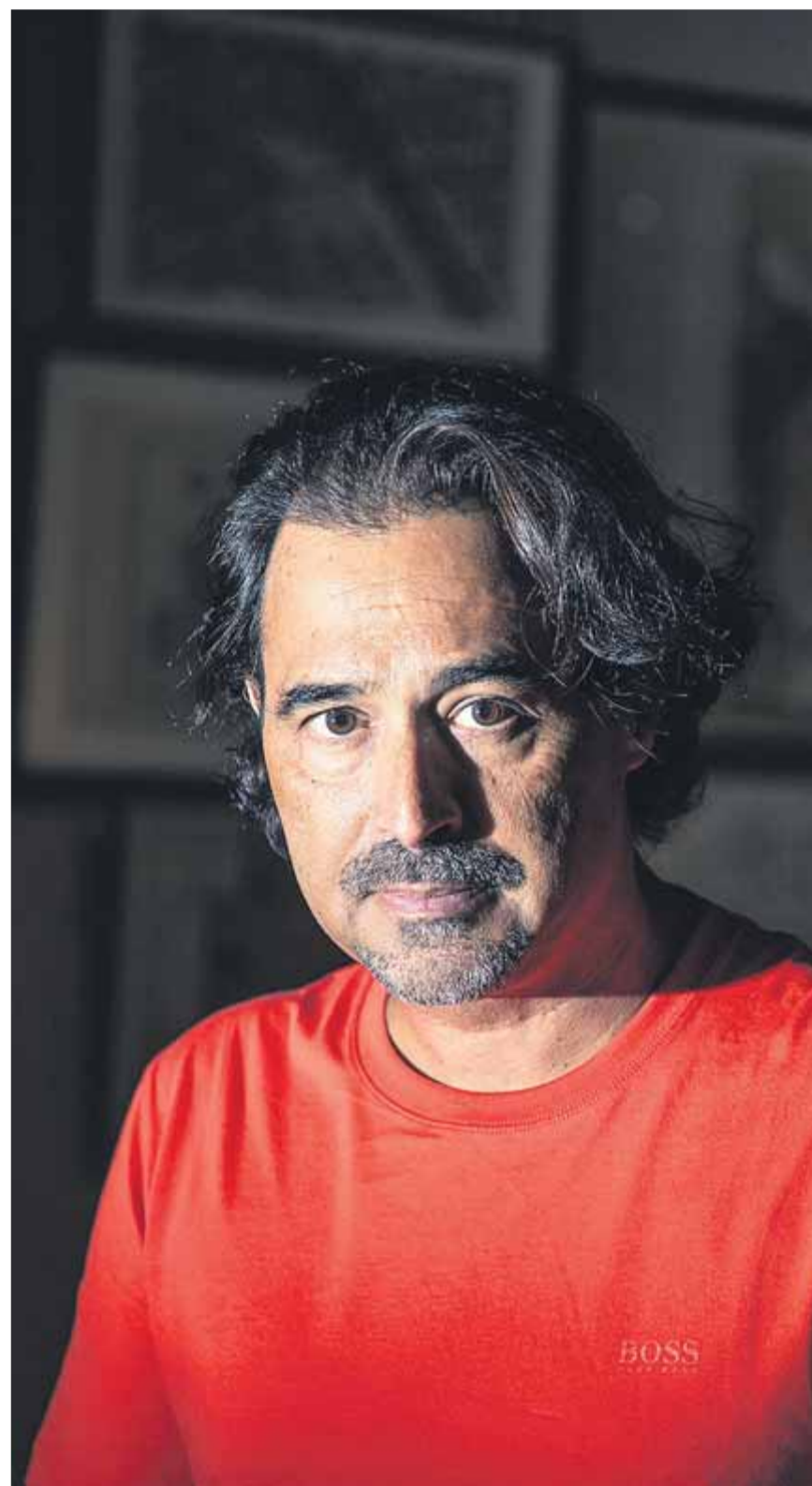
Resulta curiós el fet que el moviment per la independència d'Angola provenia de l'àmbit de la poesia. Els nacionalistes eren un moviment cultural, literari. Un poeta, Ruy Duarte de Carvalho, deia que “tot va començar amb la poesia”. I és veritat: primer va venir la poesia, i a través de la qual es va constituir aquest moviment d'alliberament al colonialisme, que es va convertir en polític i de resistència armada, i que ens va dur a la independència. El primer govern estava format bàsicament per poetes.

Revolucionaris?

Sí [riu]. No per això varen ser millors... Trobaríem molts casos de bons poetes i escriptors que han estat polítics pèssims.

A la seva novel·la, els blancs han de fugir.

No tots els blancs van abandonar el país, només els portuguesos, blancs o negres. L'inici de la

guerra civil va provocar la sortida massiva de la població portuguesa, però no dels anglesos blancs.

La seva família es va quedar, doncs?

Sí. Ara visc en una petita illa del nord de Moçambic, la que va donar nom al país. Té una ciutat històrica antiga de poc més de

quinze mil persones. Per escriure és el lloc perfecte, un indret que em va atreure des del primer moment. Quan els portuguesos van arribar, fa 500 anys, ja era una ciutat antiga, àrab i suahili. Sempre ha mantingut el mestissatge, l'acceptació i convergència de cultures. Té catedrals, mesquites i temples hindús. Tots en harmonia. ■